

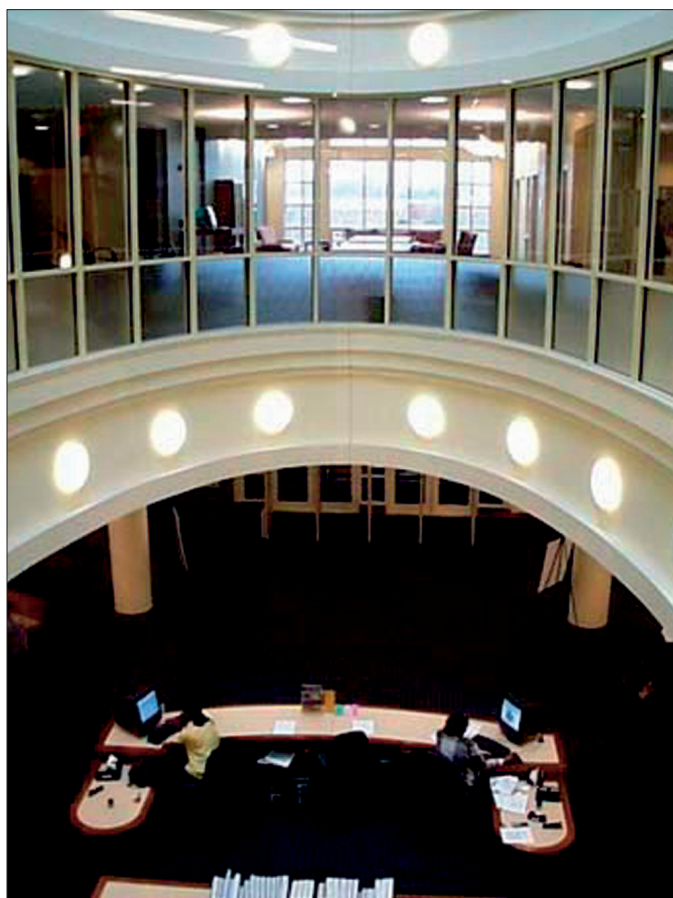
Information Commons 2. Knihovník na jedno kliknutí

V předchozím čísle časopisu jsme představili koncepci information commons, tedy koncepci, která má původ v USA a která pomáhá tamním knihovnám vylepšit své služby tak, aby obstály v podmínkách rostoucí konkurence a měnící se společnosti. Koncepce information commons má bohaté teoretické zázemí a také není jednoduchým návodem na řešení každého problému knihovny stejnou, nalinkovanou cestou. Můžeme ji však pro účely tohoto seriálu zjednodušit a říci, že v podstatě jde o sdružení (integraci) služeb knihoven tak, aby klient, který do knihovny přijde, rychle našel jedno místo, ze kterého se dostane ke všem službám knihovny. Koncepce Information commons stanovuje uspořádání fyzického rozložení prostoru v knihovně tak, aby všechny služby byly propojené s hlavním jedním pultem (případně více jasně odlišenými a čitelnými pulty), za kterým sedí odborný knihovník a technický pracovník, kteří jsou schopni řešit dotaz každého, kdo do knihovny přijde, zavolá telefonem nebo pošle dotaz emailem. Je to podobný princip jako navigace na webovské stránce: přijdete na ni a měli byste se rychle orientovat, na co máte kliknout, abyste se dostali k informaci, kterou hledáte. Ukázalo se, že mnoho lidí chce informaci najít ihned, tedy na jedno kliknutí a mnozí tak preferují Google, pomocí něhož se zpravidla stejně rychle dostanou k dokumentu, který hledají. Pracovníci za hlavním informačním pultem nemo-

hou být vševědové. Jsou jenom schopni navigovat klienta přesně na to místo, kde jeho problém vyřeší. Koncepce information commons totiž stanovuje také organizaci práce a řízení lidí v knihovně a tedy doplňuje toto fyzické uspořádání tak, aby skutečně fungovalo. Knihovník za hlavním pultem musí vědět, jaké má knihovna zdroje v oblasti X a nebo musí vědět, kdo v knihovně toto ví. Na toto zpravidla reagují odborníci dvěma argumenty: 1) je to zprostředkované a tudíž může dojít ke zkruslení a 2) knihovník za pultem nebude nikdy vědět úplně o všem a proto je jeho práce málo odůvodněná.

Toalet question

Knihovníci, se kterými jsme měla dosud možnost hovořit o information commons potvrzují, že je velký rozdíl mezi očekávaným ideálním vytížením odborného knihovníka a skutečností. Odborný knihovník, který je vyškolen ve vyhledávání v různých informačních zdrojích, umí navigovat studenta v odborné literatuře a pomoci mu třeba vyhledat podklady ke studiu na konkrétní zkoušku, totiž často zodpovídá dotazy typu „proč mi netiskne tiskárna“ (odborná odpověď: „protože v ní není papír, který leží vedle na stolku“) a nebo „nevíte, kde je tady toaleta“ (odborná odpověď: „na konci chodby vpravo“). Někteří knihovníci dokonce tvrdili, že tento typ „záchodových dotazů“ (toilet question) tvoří většinu veškerých dotazů vznesených návštěvníky kniho-



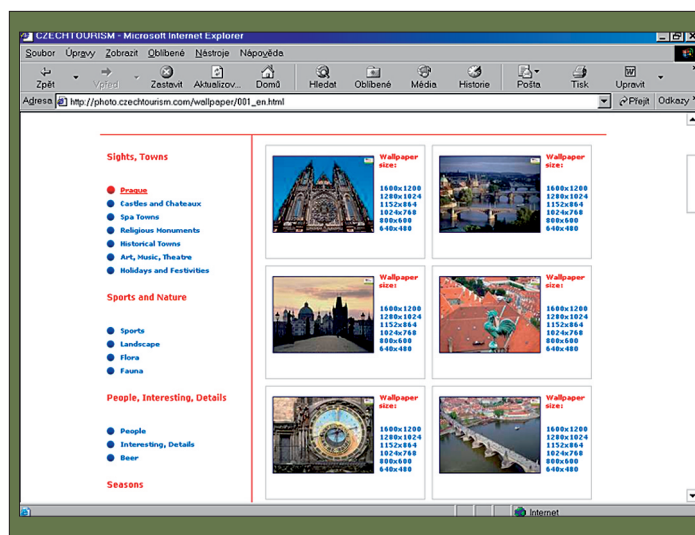
Carol Grotnes Belk Library v USA

FOTO: AUTORKA

ven. Odbornější pohled na tuto skutečnost nabízí výzkum, který ukázal, že pokud rozložíme otázky kladené knihovníkům na škále od jedné do pěti podle odbornosti (pětka bude nejnáročnější otázka, jednička bude záchodový dotaz), 80 procent dotazů se pohybuje na škále mezi 1-3. Argument pro information commons na toto poukazuje a říká, že právě dotazy typu 1-3 odchytil informační pult a k odborníkům se dostanou pouze náročné dotazy, kterým se pak budou moci lépe a dé-

le věnovat. Jinými slovy, kapacita, kterou původně odčerpávaly záchodové otázky, může být využita na služby s nejvyšší přídavnou hodnotou. V příštím díle seriálu se posuneme dál v praktických otázkách provázejících konkrétní implementaci information commons v praxi a řekneme si něco dále o li-dech. Ti, jsou totiž pro úspěšnou realizaci naprosto klíčoví.

Mgr. PETRA JEDLIČKOVÁ
Ikaros
jedlickova@ikaros.cz



CzechTourism: Zajímavé wallpapery

Na webových stránkách agentury CzechTourism www.czechtourism.com/wallpaper byly umístěny tzv. wallpapery. Jedná se o „tapety“, které si může každý stáhnout do svého PC a tím vytvořit příjemné pozadí na ploše monitoru. Tento, sice zdánlivě malý krok k prezentaci České republiky mezi zahraničními, ale i domácími turisty, může pozitivně působit na vnímání člověka, pokud wallpaper umístí na plochu monitoru, a tím také částečně napomoci zvyšování návštěvnosti regionů. A z jakých oblastí lze vybírat? Hlavními tématy jsou památky a města, sport a příroda, lidé, zajímavosti a roční období. Wallpaper může neustále připomínat místo v České republice, kde turista zažil příjemné chvíle, případně může podnítit k návštěvě zobrazené historické památky, k toulkám českou přírodou i příbuzné a přátele.

KARIN ŠELIGOVÁ

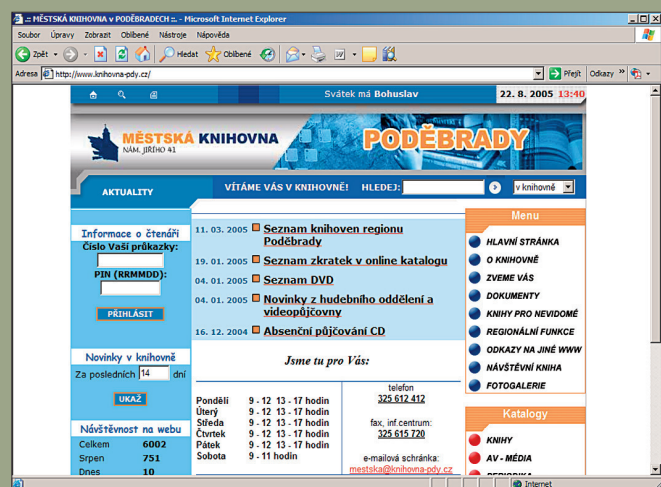
Website story

V poděbradské knihovně

V letošním roce jsem zaznamenal nárůst stránek, při jejichž tvorbě se užívá redakční systém. Vedle redakčního systému vismo, jenž si oblíbili především webmástré obecních a městských úřadů (Aš, Čerčany, Dobruška, Choceň, Kyjov, Litvínov, Rokycany, Rýmařov a Velké Bílovice), je to i phpRS systém www.supersvet.cz/phprs/. Tento systém je na rozdíl od systému vismo zdarma a můžete jej šířit i modifikovat. Je založen na PHP skriptovacím jazyce a MySQL databázovém serveru. Jako ostatní redakční systémy umožňuje registrovaným uživatelům vkládat, editovat a mazat články, krátké zprávy a komentáře, třídít je, vytvářet bloky s anketami a nabídkami apod. Podle mého názoru se hodí spíše pro elektronická periodika než pro knihovnické stránky. Přesto jej z knihovnických webů už využívá prostějovská, poděbradská a třebechovická knihovna.

Co máte půjčeno, zjistíte z webu

Hlavní stránka poděbradské knihovny www.knihovna-pdy.cz myslí i na ty, kteří ji chtějí využívat jako kalendář a potřebují vědět, kdo má v den, kdy na stránku vstupují, svátek, podobně jako na webu vsetinské knihovny www.mvk.cz, příbramské www.kjd.pb.cz/aktuality.php či českokamenické www.sweb.cz/knihovnick/. V horní vodorovné liště dále najdete nevýraznou značku domečku, jejíž význam se dozvíte až po najetí ukazovátkem myši. Objeví se text „Přidat stránku k mým oblíbeným“, tedy obdobný jako na hlavní stránce klatovské knihovny www.knih-kt.cz/litsum99_1.php. Tam si však tuto výzvu přečtu, aniž bych musel myši pohybovat. V levém sloupečku po vyplnění čísla průkazky a PIN se čtenář dozví, co má půjčeno, a využije všech online služeb, které mu nabízí systém LANius. Může si zjistit, jaké nové dokumenty knihovna získala v posledních



době, vyplní-li počet dní, čili využít další možnost katalogu od firmy LANius. Zcela dole si pak může přečíst, jaká je návštěvnost webu celkem, v daném měsíci a v daném dni. Tento údaj je podle mne docela zbytečný a spíše bych preferoval údaj o počasí, které do těchto míst vloží prostějovský webmaster knihovna.prostejov.cz.

Do knihovny pro film

Z nabídky služeb poděbradské knihovny mne zaujala jen skutečnost, že podobně jako knihovna v Lysé nad Labem www.knihovnalysa.cz/index.php?knihovna=videopujcovna a v Opavě www.okpb.cz/videopujcovna.html mají speciální oddělení sloužící jako videopůjčovna. Možná že by mohli napodobit právě stránky videopůjčovny v Knihovně P. Bezruč v Opavě, kde se najde například užitečný odkaz na Česko-Slovenskou filmovou databázi www.csfid.cz.

Redakční systém řešení pro knihovny

Redakční systém phpRS je výhodný i pro knihovny, které dosud nemají vlastní stránky a jsou v obcích, kde se už tento systém využívá. Stačí pak bez znalostí problematiky tvorby webů pravidelně psát články o knihovně, o jejích akcích, o nově získaných knihách, o změnách otvírací doby či poplatků a vystavovat je, jako to dělají třeba knihovnici ve Všelbicích. Ti už na web obce www.vselibice.cz/search.php?rstext=all-phpRS-all&rstema=27 umístili během krátké doby 14 článků.

ALEŠ BROŽEK

Jihočeský kraj:

Internetizace knihoven

Vytvořit místa s veřejným přístupem k internetu na území jižních Čech je cílem projektu na internetizaci obecních knihoven, s kterým se Jihočeský kraj bude ucházet o dotaci ze Strukturálních fondů Evropské unie. Náklady na realizaci projektu jsou spočteny na zhruba 13 milionů korun. Projekt předpokládá, že kraj vybaví 260 knihoven výpočetní technikou, příslušným softwarem a zajistí proškolení jejich zaměstnanců pro kvalifikovanou obsluhu internetu. Po dobu pěti let by obce měly mít výpočetní techniku od kraje zapůjčenou a teprve poté by přešla do jejich majetku. Projekt počítá s tím, že na vytvoření každého místa s veřejným přístupem k internetu se obce budou podílet jednorázovou částkou 4 000 korun. Prostředky na zřízení přípojky k internetu a na připojení po dobu 36 měsíců mohou obce získat účastí v Programu internetizace knihoven Ministerstva informatiky ČR.

Sondy

do nitra internetu XCIV

Skype – internetové telefonování zdarma

Skype znamená telefonování zadarmo i na druhý konec světa, ale někdy tak trochu i na cizí účet. Skype znamená velmi levné hovory do pevných sítí. Nově se dá i z telefonu volat do Internetu.

Skype je software pro hlasovou IP telefonii s velmi krátkou historií. Do současnosti (srpen 2005) má 147 mil. downloadů, přes 45 mil. registrovaných uživatelů. V průběhu dne jsou propojeny dva až tři miliony uživatelů. Jenom v Severní Americe má Skype 46 procentní podíl na počtu volání a 40 procentní na generovaném provozu „hlasu přes IP“ (VoIP) v Severní Americe.

Skype se ujal díky svým výhodám:

- lepší přenos hlasu než tradiční telefon, ale v nouzi stačí Internet i jen přes dial-up,
- schopnost projít přes překlad adres (NAT) a firewally,
- skutečné volání každého s každým,
- software a volání zdarma.

Skype se na trhu internetové telefonie objevil v pravou chvíli. Hlasové doplňky různých chatovacích programů nebyly hlasové a uživatelsky kvalitní a klasická IP telefonie byla příliš nákladná. Pole pro telefonii, který osloví soukromníky i menší firmy, tak zůstalo otevřené pro nový telefonní software a komunikaci.

Skype má velmi příjemné uživatelské rozhraní a funkce. Program umožňuje sestavit seznam svých komunikačních kontaktů (buddy list) pro rychlé vytáčení, autorizovat některé z nich, sledovat stav aktivně připojených kontaktů, provádět hlasovou konferenci až mezi pěti uživateli a má spoustu dalších možností. Umí i textovou



Základní uživatelské rozhraní Skype.

komunikaci a dokáže posílat i klasické soubory. (obrázek) V poslední době Skype přispívá i k tomu, že existují nadstavbové služby pro propojení s navazujícím „telefonním světem“, tj. volání z Internetu do běžných pevných i mobilních telefonních sítí.

Výhodou Skypu je bezesporu nenákladné a snadné spuštění IP telefonních služeb. Stačí k tomu velmi málo – mikrofon (předpokladem je zvuková karta v počítači) a sluchátka třeba z walkmana. Pro intenzivnější volání je vhodná náhlavní sada (headset). V příštím pokračování si povíme o architektuře sítě Skype.

Ing. EVŽEN VANĚK
EVANEK Web Design Studio
evanek@evanek.cz

► pokračování na str. 28

■ (hvl) V rámci programu na podporu **Informační a telekomunikační technologie do výuky** vyčlenilo Ministerstvo školství Praze na letošní rok 6 mil. 450 tis. Kč. Část z těchto peněz (965,3 tis. Kč) už ministerstvo Praze přidělilo na celkem devět schválených projektů a tuto částku městská rada začlenila do rozpočtu města a budou školám rozděleny přímo městem nebo městskými částmi. Praha ministerstvu v rámci uvedeného programu doporučila k realizaci 37 projektů z celkem jedenasedmdesáti žádostí a tři projekty náhradní, které bude možné uskutečnit v případě přidělených dalších finančních prostředků. „Cílem regionálních projektů je podpora zařazení Informační a telekomunikační technologie do výuky na základních, středních a speciálních školách a školských zařízeních,“ řekl radní hl. m. Prahy Jan Štrof. „Školy a školská zařízení, jejichž projekty jsou schváleny a které dotaci dostanou, jsou povinny se na financování projektů spolupodílet. Na zbyvajících projekty má přijít rada na podzim.“

Kroměříž: Elektronická podatelna

Občané dávají přednost klasickému okénku na podatelně. Ze všech písemností, které na podatelnu Městského úřadu v Kroměříži docházejí, tvoří drtivou většinu klasické dopisy, formuláře či žádosti. „Na adresu meu@mesto-kromeriz.cz, která je zřízena pro běžnou elektronickou komunikaci s úřadem, denně dochází poměrně hodně e-mailů, přesto však elektronická pošta tvoří nanejvýš pět procent z celkového objemu dokumentů doručených na podatelnu,“ uvedla Marie Friesová z oddělení podatelny kroměřížské radnice. „Pro zprávy opatřené elektronickým podpisem máme zřízenou adresu posta@mesto-kromeriz.cz, ale za půl roku na ni dojdou tak tři



čtyři e-maily. Lidé tuto možnost prakticky nevyužívají,“ uvedla Friesová, podle které je zřejmě příčinou příliš vysoká cena za vyřízení elektronického podpisu.

Bc. PAVEL ZRNA,
tiskový mluvčí
Městského úřadu Kroměříž

Elektronický podpis

Během více než ročního trvání projektu „e-podpis obcím“ bylo rozdáno Ministerstvem informatiky 1857 e-podpisů. Nejaktivnější byly obce v Jihočeském kraji, kraji Vysočina a kraji Středočeském, v každém z těchto krajů bylo vydáno přes 200 elektronických podpisů. Projekt, zahájený vloni v červnu, byl realizován ve spolupráci Ministerstva informatiky, První certifikační autority a technického a zkušebního ústavu TESTCOM. Elektronické podpisy vydávala mobilní certifikační autorita v Praze a na krajských úřadech. Cílem ministerstva bylo pomocí této akce prosadit využívání elektronické komunikace ve veřejné správě a umožnit obcím plnit povinnosti, které jim ukládají zákony (například používat elektronické podatelny s využitím zaručeného elektronického podpisu). Od příštího roku začne navíc platit

nový správní řád, podle kterého budou úřady vést celé správní řízení (přijímat podání a vydávat rozhodnutí) v elektronické podobě. Projekt byl ukončen k 31. 7. 2005. Od 1. 9. 2005 je možné získat e-podpis (vedle První certifikační autority) i na vybraných pobočkách České pošty, které Ministerstvo informatiky udělilo akreditaci k poskytování certifikačních služeb. Do konce roku se počet kontaktních míst ze sedmi v republice (Praha, České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Pardubice, Ostrava a Brno) zvýší na sedmdesát. Cena, za kterou bude možné od České pošty získat elektronický podpis, nepřekročí 200 Kč. Vedle elektronických podpisů bude Česká pošta nabízet i takzvané elektronické značky. Akreditace Ministerstva informatiky opravňuje Českou poštu k vydávání kvalifikovaných certifikátů, které slouží k vytváření elektronic-

Výzva

Jaké máte na vašem úřadě zkušenosti s přijímáním zpráv podepsaných elektronickým podpisem? Bude váš úřad využívat elektronickou značku? Myslíte, že dojde ke změně situace vstupem další certifikační autority na trh? Podělte se o své názory na e-mail jungova.vespra@mvcz.cz, rádi je v rubrice e-servis zveřejníme.

-r-



FOTO: RADOŠLAV BERNAT

prvním poskytovatelem, který bude elektronické značky nabízet. Vladimír Hořejší, náměstek ministryně informatiky, vstup dalšího subjektu na tento segment trhu vítá: „Neboť se tím zvýší konkurence a tedy i dostupnost a kvalita nabízených služeb. V neposlední řadě nastane i výrazné snížení ceny. Lze předpokládat, že dojde k zásadnímu rozvoji v používání elektronických podpisů.“ Další informace jsou dostupné na www.strankach.ceskeposty.cz www.cpost.cz. Česká pošta je po I.CA druhým subjektem, kterému byla udělena akreditace k poskytování certifikačních služeb podle zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu.

PETRA ZINDUKOVÁ,
Ministerstvo informatiky ČR